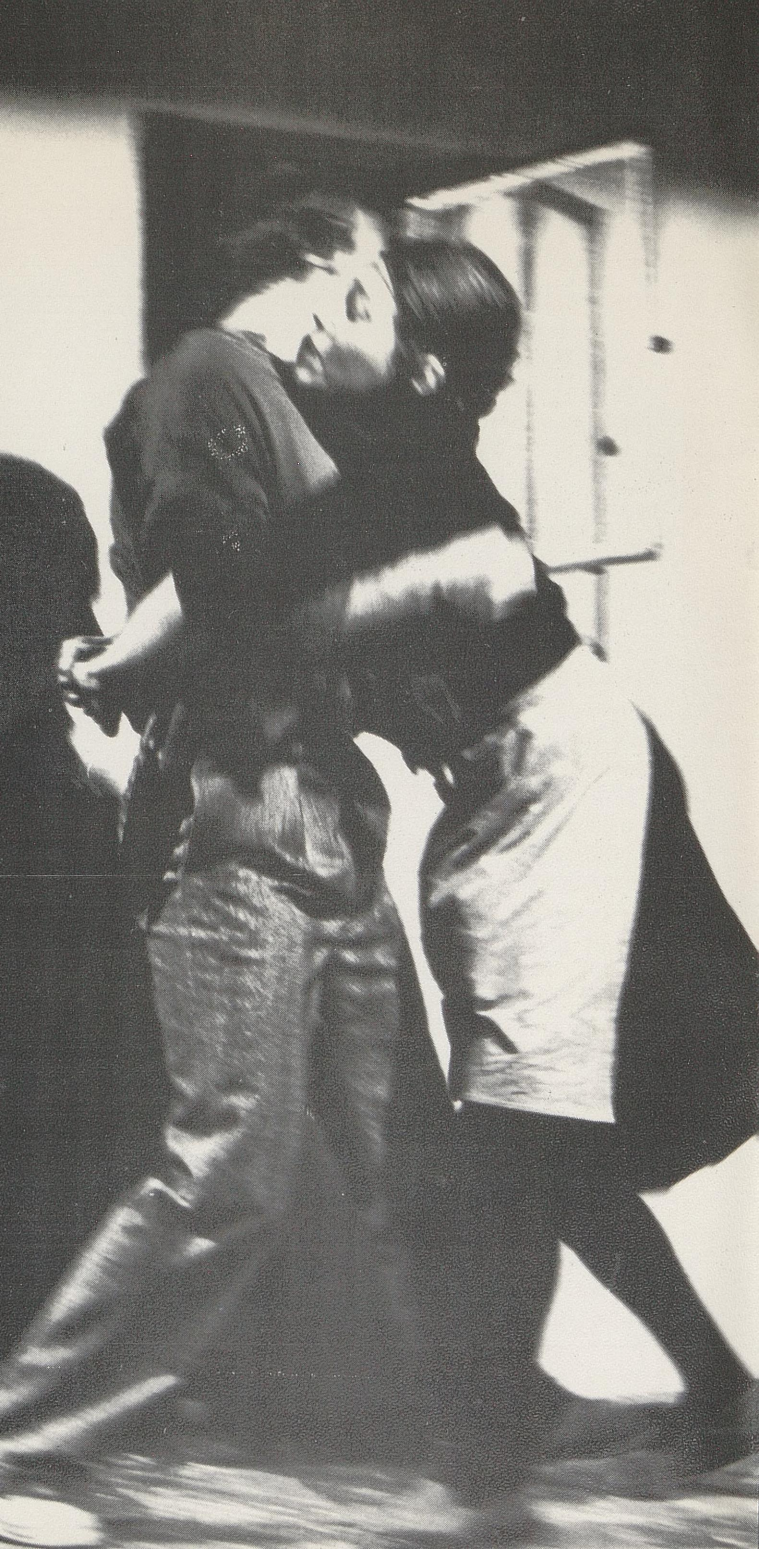




FRU CARRAR'S GEVÆR

av bertolt brecht
og en rapport fra STORDJUPTA

HÅLOGALAND TEATER



Den spanske borgerkrigen

Året 1936. Over Europa marsjerte fascismen. I det ene landet etter det andre startet fascistene en offensiv — mot arbeiderbevegelsen og alle demokratiske organisasjoner. I Italia og Tyskland hersket Mussolini og Hitler med vold, terror og mord. Den tyske storkapitalen trengte „Lebensraum“, og de nazistiske krigsherrene gjorde forberedelser til en ny, stor imperialistisk krig. — Mot disse kreftene sto folkene i hele Europa.

I juli 1936 startet den spanske borgerkrigen. Den kom til å vare i tre år, og i denne tida var frihetskampen i Spania brennpunktet i motstanden mot fascismen og et symbol for alle framskrittvennlige og demokratiske krefter i Europa. — Hendelsesforløpet var slik:

Som et svar på den voksende fascistiske bevegelsen i landet, samlet de spanske venstrekreftene seg foran valget til Cortes (nasjonalforsamlinga) i februar —36. — Valget ble en strålende seier for Folkefronten (som samlinga ble kalt), idet den fikk absolutt flertall i Cortes. Ei republikansk regjering ble dannet og den tok straks fatt på en aktiv reformpolitikk.

Men høyrekreftene, som nå samlet seg under fascistisk ledelse, startet øyeblikkelig forberedelsene til et statskupp. En bølge av fascistisk uro fulgte innsettelsen av regjeringa: Utover våren —36 var terrorhandlinger, oppstandsforsøk og mord på framtrepende venstrepolitikere stadig tilbakevendende foreteelser. Det økonomiske liv i landet ble forsøkt lammet, og til sist trakk høyre-partiene seg ut av nasjonalforsamlinga. — Hele tida hadde reaksjonære høyere offiserer fra sentraler i Portugal og på Kanariøyene forberedt en militær oppstand. Disse offiserene sto i direkte kontakt med Berlin og Roma.

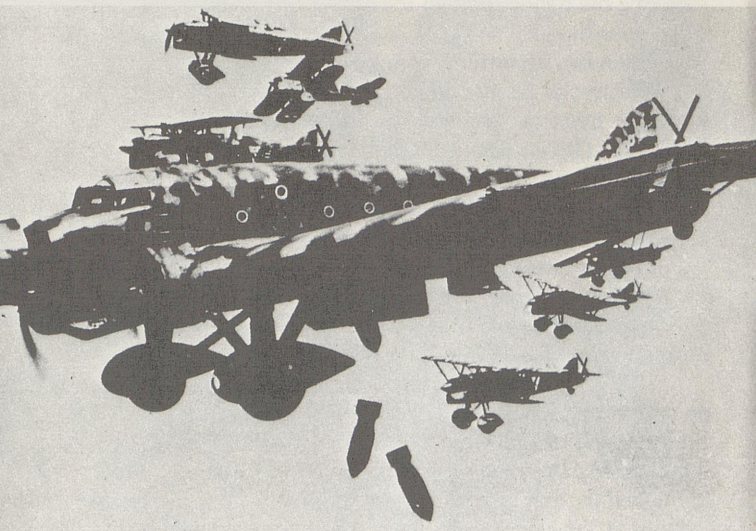
Så, 18. juli —36 slo opprørerne til. En oppstand ledet og støttet av de fleste offiserene i hær og flåte ble satt i verk flere steder. General Franco kom (i et tysk fly) fra Kanariøyene til Marocco, og dro derfra over til Spania og inntok byen Sevilla. Ved ankomsten erklærte han: „Jeg er overbevist om at Tyskland og Italia sympatiserer med våre mål“.

Folkefrontens regjering var ikke forberedt på de fascistiske generalenes opprør. Det gikk kostbar tid før et folkeforsvar mot kuppmakerne kunne reises. Men et opprop som oppfordret arbeiderklassen til væpnet motstand ble sendt ut, og bevæpningen av arbeiderne begynte.

Ei sak er klar: Hadde de spanske fascistene måttet føre sin kamp uten fremmed støtte ville de ubønnhørlig lidd nederlag. Og hadde den lovlige valgte regjering og det spanske folk mottatt den støtte en kunne vente fra andre vennligsinnede nasjoner, ville de uten tvil ha seiret. — Men slik gikk det ikke.

Franco fikk fra første stund enorm støtte fra både Tyskland og Italia, både i form av krigsmateriell og soldater. Opptil 70 000 italienske „svartskjorter“ kjempet i Spania. Hitler stilte bl.a. jager- og bombefly med tysk mannskap til disposisjon. For nazistene ble opprøret en „øvelse“ i den totale krig, der utslettelsen av sivilbefolkninga ble et viktig „krigsmål“. — I starten av borgerkrigen ble denne hjelpen overført „i stillhet“. Men det varte ikke lenge.

1. oktober —36 utropte Franco seg som leder av ei „opprørsregjering“. I november anerkjente Tyskland og Italia offisielt denne regjeringa. Og fra nå av strømmet den



militære hjelpen inn åpent og for fullt. Like etter anerkjennelsen overførte Mussolini en hel fullt utstyrt italiensk panserdivisjon til Franco!

Hva gjorde så de andre europeiske stormakter og andre vestlige land i denne situasjonen? Ilte de til med hjelp til det spanske folk? Nei. De forholdt seg passive. *De valgte ikke side*, men forholdt seg „nøytrale“ og førte hva de kalte en „ikke-intervensjonspolitik“. (Det eneste unntaket var Sovjet-Unionen, men den støtte de ga forsvarerne kunne ikke sammenlignes med den fascistene mottok.)

Men *folkene* i Europa forholdt seg ikke „nøytrale“ og passive. Frivillige anti-fascister fra alle land strømmet til Spania og tok seg fram tross forbud og grensesperringer. I november/desember 1936 ble de første internasjonale militæravdelinger mot Franco dannet. Disse „internasjonale brigadene“ ble så store at de kom til å spille en viktig militær rolle i kampen mot Francos framrykning. — Og i alle europeiske land reiste det seg også en mektig anti-fascistisk bevegelse for å hjelpe det spanske folket, med medisiner, mat og klær, ja også med militær hjelp. — Spania var blitt sentret for den store europeiske massekampen mot fascistmen.



Også fra Norge kom både frivillige og materiell hjelp. Bevegelsen til støtte for frihetskampen i Spania ble av slike dimensjoner at den må karakteriseres som en folkebevegelse. Men det var forbudt i Norge å reise som frivillig til Spania og det var forbudt å sende krigsmateriell. Denne delen av hjelpen ble altså organisert illegalt! Den humanitære hjelpen kunne sendes på lovlig vis, men det ble ofte lagt hindringer i vegen også for slike forsendelser.

Da de første frivillige fra Norge ankom til Spania ved årsskiftet 1936/37, fant de forresten at *norske sjøfolk* allerede var aktivt med i kampen mot Franco, dels som soldater, dels ombord i båter som søkte å bryte fascistenes blokade av Folkefrontens havner i øst og sør. I løpet av borgerkrigen ble det nokså mange sjøfolk som vervet seg for å seile på denne farefulle illegale fraktfarten.

Men denne solidaritetsaksjonen som folket rundt om i Europa satte i gang, var dessverre ikke nok til å stanse fascistenes tanks- og bombeflydivisjoner. Takket være den enorme støtten Franco fikk, lyktes det han å ta praktisk talt hele det sørlige og vestlige Spania før høsten —37. Ved midten av april —38 var mer enn to tredjedeler av landet i fascistenes hender. Og på tross av en innbitt og heltmodig kamp brøt Folkefrontens forsvar nesten helt sammen de to første månedene av 1939.

27. og 28. februar 1939 anerkjente England og Frankrike Francos regime. Så, 24. mars falt endelig forsvarernes sterkeste støttepunkt: Madrid.

Etter dette kom Franco og storrådet i hans parti, Falangistene, sammen i et møte og erklærte at regjeringa ville bli organisert etter fascistisk mønster. — I en ny erklæring av 4. august —39 ble Franco proklamert som „øverste leder, ansvarlig bare for Gud og historien“. Falangistene ble det eneste tillatte politiske parti.

Spania var falt i fascismens klør. Veien lå åpen for nye erobringer. At dette hadde kunnet skje, må svært mange regjeringer i Europa bære en stor del av ansvaret for. Fordi de holdt seg „nøytrale“. Fordi de nektet å velge side.

I dag skriver vi 1974. Fortsatt leder Franco et fascistisk militærdiktatur i Spania. Og det spanske folket fortsetter kampen mot åket.

Spansk arbeider drept av politi

Fra vår Madrid-korrespondent.

MADRID

Mindre enn en måned etter at den nye regjering startet sitt arbeid i Spania er nok en spansk arbeider drept av politiets kuler. Episoden er ikke blitt nevnt i den spanske presse, men venner og naboer til offeret, Francisco Madrigal, har nå startet en kampanje for å folk til å fordømme drapet.

I illegale flygebladet som distribueres i Madrid, blir det hevdet at Madrigal ble stoppet av to offiserer fra Guardia Civil i San Sebastian de los Reyes som ligger i nærheten av Madrid. De forlangte å få se hans identitetskort og gav ham beskjed om at han kunne hente det på politistasjonen dagen etter. Til dette svarte Madrigal at han ikke hadde anledning til å komme dagen etter, men i stedet ville hente kortet om to dager.

Det er mulig politifolkene ble irritert over måten han svarte dem. De bad ham i hvert fall følge med direkte til politistasjonen. Madrigal protesterte og sa at de ikke hadde noen rett til å arrestere ham. Han slet seg løs og løp tilbake mot sitt hjem like i nærheten. Ifølge en av hans venner rettet så en av politifolkene riflen sin mot ham og fyrte av. Madrigal falt om med et blødende sår i ryggen. Forferdede vitner til episoden begynte å skrike mot politimannen som deretter gikk bort til liket og fyrte en hel serie kuler inn i den døde kroppen.

Hvorfor vi spiller «Fru Carrar's gevær»

Pål Løkkeberg



I de siste årene har utenlandske trålere søkt inn mot kysten av Nord-Norge. Her gjør de stor skade, ved å rasere faststående redskap i sjøen, og ved for hard beskatning på fiskebestanden.

Hele fiskevær har i løpet av få dager mistet alt de har av bruk, foruten tapt fangst, tapt arbeid ved foredlingen i land osv. Erstatning er i liten grad utbetalt, til tross for at det er klare brudd på internasjonale lovregler.

Havtrålere må fiske svært store kvanta for at driften skal være lønnsom, og er de ute etter en bestemt fiskesort, for eksempel torsk, hiver de gjerne tonnevis av sei eller annen fisk på sjøen, fisk som er sprengt — altså „reine nedslaktinga” som en nordnorsk fisker uttrykte det i TV.

Dette er en rovdrift-politikk som vi selv har vært med på i mange år, men som vi nå begynner å begripe konsekvensene av. Silda er borte, og for de andre fiskesortene er bestanden på det nærmeste halvert.

Det er altså først og fremst et spørsmål om forvaltning av ressurser. For størsteparten av befolkningen i Nord-Norge er fisket selve livsgrunnlaget. For verden forøvrig dreier det seg om naturressurser som riktig utnyttet kan være mat for millioner.



Etter hvert som Island får respektert sin nye fiskerigrense, trekker en stadig større del av den internasjonale trålerflåten inn mot Nord-Norge. Beskatningen vil øke tilsvarende.

Inntektene av trålerfisket går til rederiene i England og Vest-Tyskland. Inntektene av kystfisket går til kystbefolkningen. Det er altså egentlig en konflikt mellom kort-siktige profittinteresser og fornuftig ressurs- og distriktspolitikk.

Om 5–10 år vil det være for sent. Da kan vi nedlegge Nord-Norge. Trondheim neste.

Hva har dette med fru Carrar å gjøre?

Brecht's stykke foregår under den spanske borgerkrigen. Som vi alle vet, kjempet det spanske folket mot Franco, og Franco vant fordi han fikk penger og våpen av fascistene i Tyskland og Italia og av folk som hadde økonomisk interesse av at han skulle få makten. Stykket handler om nødvendigheten av å ta et valg.

Å være passiv eller nøytral er det samme som å støtte generalene. I en annen historisk ramme, i et annet land, og i en mer akutt situasjon — behandler Brecht den samme problematikken, dialektisk skåret ned til beinet:

Fiskeren i Nord-Norge:	Fru Carrar:
Livsgrunlaget forsvinner	Det er nødvendig å handle
Det skjer nå	Det haster
Det gjelder oss alle	Vi må stå sammen

Begge stykkene blir spilt på nordnorsk, selv om tid og sted er forskjellige dreier det seg jo om samme slags mennesker — fiskere og arbeidsfolk i Andalusia i 1937, og i Nord-Norge i dag.

FREDAG 18. JANUAR 1974

Fiskerigrense og politisk kunst

Hålogaland Teater har nå til hensikt å servere sitt publikum en ny por-sjon politikk. Denne gang skal man aksjonere for en ensidig norsk utvidelse av fiskerigrensen og noe mindre enn femti mil vil man vel ikke forlange. Hva er det nå som har fått HT til å tro at deres største misjon er å kaste seg ut i brennbare og meget vanskelige politiske spørsmål og så slynge sine meninger ut fra scenen uten motforestillinger?

Diskusjonen omkring «Pendlerne» og TVs behandling av dette teaterstykket er såvidt bare begynt, og det kan neppe ha gått noen hus forbi at stykket har vakt en voldsom oppsikt på grunn av sin ensidighet. Her har man et typisk eksempel på hvordan politisk propaganda

skapes og sendes ut under dekke av at dette er kunst. Standardsvaret fra teaterfolk er at alt godt teater er politisk. Vi kan ikke skjønne at dette er et holdbart argument. Det tjener etter vår oppfatning bare som en unnskyldning fordi man vet at man har beveget seg på så tynn is at man både kunstnerisk og politisk har plumpet igjennom.

Vi vil håpe, for Hålogaland Teaters egen del, at det ikke følger det dårlige eksempel fra «Pendlerne», men velger en kurs som er litt mer balansert enn den vi fikk demonstrert gjennom Fjernsynet. Vi hører ikke til dem som tar avstand fra politisk teater. Det er slik som vi ser det helt uunn-gåelig at ikke politiske tanker og meninger må komme fram såfremt man skal ha et levende

HT setter fiskeagn på gevær



Lærersk
ter truer i.

PLA



teater, og det er jo det man egentlig vil. Men fra å akseptere dette syn og til å bli pådyttet dilettantisk propaganda fra scene og TV-skjerm er tross alt et lengere skritt enn vi er villig til å ta.

Nå skal vi ikke på forhånd felle noen dom over de planer som Hålogaland Teater har i forbindelse med oppsettingen av Berthold Brechts «Fru Carrars gevær». Men såvidt vi forstår er det

kravet om en ensidig norsk utvidelse av fiskerigrensen som skal underbygges. Ikke skjønner vi hvordan et teaterstykke med utgangspunkt i den spanske borgerkrig skal ha noen fornuftig parallell til trålerherjingene utenfor vår nåværende fiskerigrense. Men den politiske problematikk fra borgerkrigen, mener altså Hålogaland Teater kan finnes igjen også utenfor Senja.

Vi forstår så godt at kravet om utvidelse av fiskerigrensen er meget populært å komme med i enkelte av våre kyststrøk, og at HT når det bringer et slikt budskap fra scenen er garantert suksess. Det er mulig at dette er fornuftig, men man bør kanskje være klar over at ikke så rent få vil mistenke teatret for en viss popularitetsjakt, og at

denne kanskje skyver den kunstneriske innsats i bakgrunnen. Hvis så er tilfelle har teatret degradert seg selv i manges øyne.

Hva om Hålogaland Teater var modig nok til å innta et standpunkt som er på linje med offisiell norsk fiskerigrensepolitikk, ikle dette syn en kunstnerisk form og så reise til Ytre Senja og presentere dette fra scenen? Tanken er naturligvis uakseptabel sett fra «et kunstnerisk» synspunkt slik det kommer til uttrykk i bl.a. «Pendlernes». Vi tror ikke Hålogaland Teater ubetinget bør slå inn på en linje der bare bestemte gruppers interesser kommer til uttrykk, og slett ikke i tilfelle der disse ikke er overensstemmende med våre nasjonale interesser. wj.



Trø

„Nå er det slutt, neste gang setter vi hardt mot hardt“!

Beryktede „Hans Pieckenpack“ ødela bruk for 30 000 kroner

Islandsk seier i torskekrigen

Vil føre til økt tråleraktivitet utafor Nord-Norge

veier

bestemme våre

fiskerigrensesaka:

Stormøte om brukstapene krever forsert arbeid

Fare for at senjafiskerierne må innstille driften!

— Regjeringen må fremme forslag om en full dekning av fiskernes tap —

V.-tyske trålere tar ikke hensyn

— Overså lyssignalene og kjørte rett inn i det norske gambruket —

den søndag

Fiskeriministeren ber Forsvaret om hjelp til å styrke vaktholdet

Verkstedklubben ved KMV

- Boikott piratene!

Tyske trålere herjer stygt på Stordjupta

Rene galskapen i Barentshavet: Tråler-rovdrift på ungtorsken

FRU CARRAR'S GEVÆR

av bertolt brecht

TIL NORDNORSK VED PÅL LØKKEBERG OG NILS UTSI I

og en rapport fra STORDJUPTA

VED KLAUS HAGERUP, PÅL LØKKEBERG OG HALVOR NÆSS

DE SOM ER MED:

TERESA CARRAR,

EN FISKERKONE INGER-LISE WESTBY

PABLO,

YNGSTE SØNN HENNES FRODE RASMUSSEN

ARBEIDEREN PEDRO JAQUERAS SIGMUND SÆVERUD

DEN SÅREDE SOLDATEN PER JANSEN

MANUELA TORILL ØYEN

PRESTEN PER JANSEN

GAMLE FRU PEREZ TORILL ØYEN

FISKERE PER JANSEN
OG GEIR NÆSS

KVINNER TORILL ØYEN
OG BJØRG VALVIK

SAMARBEID MED ANSATTE VED HÅLOGALAND TEATER

S I SAMARBEID MED ANSATTE VED HÅLOGALAND TEATER

INSTRUKTØR	PÅL LØKKEBERG
SCENOGRAFI OG KOSTYMER ..	KARI GRAVKLEV MELSOM
LYS	SVEN JOHANSEN
LYD	ARNE SKOG OG GEIR NÆSS
REKVISITTER	JENS MELSOM
INSPISIENT	BJØRG VALVIK
MUSIKK	FINN LUDT
GITARIST	EINAR MACK
FOTO	BJØRN K. IVERSEN
PLAKAT	JENS MELSOM

Ressurskrise i fiskeriene

Torbjørn Trondsen

Fiskerifagstudent ved Universitetet i Tromsø

Selv om oljekrisa kom overraskende, er det klart for alle og enhver at oljen er en lagerressurs som en gang vil ta slutt. Den økonomiske og teknologiske utvikling etter krigen har hele tiden basert seg på at naturressursene var ubegrenset, og argumenter om at vi har biologiske begrensninger i vår utfoldelsestrang, har hatt svært liten gjennomslagskraft. Avgjørelser om begrensninger i ressurs-rovdrift er svært vanskelig å få igjennom før en krise er oppstått. Men det er å håpe på at den lærdommen vi nå får om virkningen av oljekrisa, vil sette oss bedre i stand til å vurdere bruken av de andre naturressursene, og legge opp en politikk som er basert på biologiske erkjennelser om en optimal utnyttelse av de naturressurser som også de neste generasjoner skal nyte godt av.

Fiskeressursene er reproduktive i motsetning til oljen som er en lagerressurs. Det vil si at de fornyer seg kontinuerlig. Disse ressursene kan vi utnytte til en viss grense uten å overskride deres reproduksjonsevne. Holder vi oss på denne grensen, vil disse ressursene yte oss det samme på nytt og på nytt i all fremtid. Overskrider vi grensen — og driver rovdraft — vil yteevnen gå nedover og etterhvert bli ingenting. Dette siste er det som i dag er i ferd med å skje.

For å illustrere dette skal jeg ta for meg den norsk-arktiske torskebestand som er Europas viktigste fiskeressurs. Som bestand betraktet er den verdens viktigste matfisk. I verdi teller torskefisket for Norge ca. 1/3 av årsproduksjonen av fisk. Denne fisken gyter i Lofoten og lever hele livet utenfor kysten fra Lofoten og nordover ut i Barentshavet. Det er derfor denne fisken som er ryggraden i næringsgrunnlaget for kystbefolkningen i Nord-Norge. Men også de store utenlandske trålernasjonene som England, Tyskland, Polen, Frankrike og Sovjet viser stor interesse for denne fiskeressurs, og det er disse landene som har øket sin fangstinnsats kraftig de siste årene.

Vi vet idag at fangstinnsatsen bare på et år fra 1967 til 1968 øket med 100 %, samtidig med at utbyttet øket i samme takt. Etter 1968 har fangstinnsatsen igjen fordoblet

seg på enkelte områder mens utbyttet har gått til det halve. Hvis det hadde vært fisk nok, hadde ikke økningen i fangst-innsats vært noe problem. Men ser en på økning i fangst-innsats i forhold til utbyttet, skulle det være klart for alle, at en reproduktiv ressurs har sin begrensning.

De årsklassene av torsk som til vinteren kommer inn til Lofoten for å gyte er 6 år og eldre, det vil si at de er født før 1968. De siste tallene som foreligger om disse årsklassene fra Havforskningsinstituttet gir oss alvorlig grunn til bekymring. Den kraftige beskatning disse årsklassene allerede i ung alder har vært utsatt for har, ifølge beregningene, medført at hver av årsklassene er redusert med 60 % hvert år. Av denne reduksjonen skyldes vel 60 % dødelighet i form av fiske. Dette betyr i klar tale at av 100 fisk ved årets begynnelse dør 24 en naturlig død mens 36 blir fanget med fiskeredskaper. Kun 40 av de 100 blir igjen ved årets slutt.

Resultatet av denne dødeligheten i ung alder vil vise seg i utbyttenedgang av Lofotfisket 1974. Beregningene viser at hele gytebestandendvs. totale mengde gytemoden torsk i 1974 vil bli mindre enn oppfisket mengde i 1973. Vi kan derfor vente oss en betydelig nedgang i fangstmengde for kommende Lofotsesong i forhold til forrige.



På denne bakgrunn kan en slå fast at når denne vinteren er over vil stort sett all torsk eldre enn 6 år være borte, og da er det bare de rike 1969, -70 og -71 årsklassene som er igjen å fiske på. Størrelsen på denne fisken er i dag under 1,5 kilo, og hvis den får anledning til å vokse opp, vil disse årsklassene gi et rikt kystfiske fra 1976 og utover.

Men med det beskatningspress vi i dag har av hele den internasjonale trålerflåte er det ikke store muligheter for at dette kan skje. En kan bare tenke seg at med en nedgang i årsklassenes størrelse på 60 % hvert år, vil det ikke ta alt for lang tid før også disse årsklassene er oppfisket.

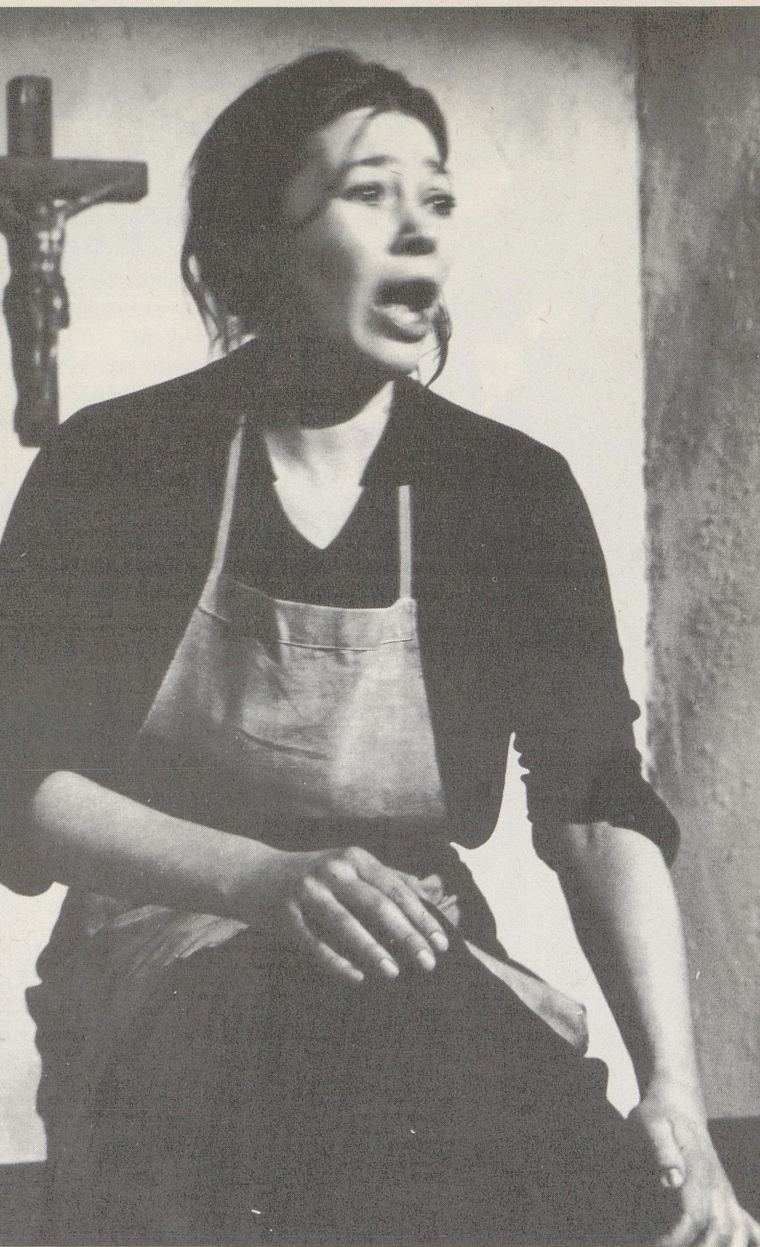
Det som nå er i ferd med å skje er altså to ting: For det første er det overhengende fare for at torskestammen blir så alvorlig uttappet at når den blir gammel nok til å gyte, vil stammen være for liten for å reprodusere seg selv. For det andre fører det nåværende fisket på ungfisk til at kystfiskeflåten som i hovedsak fisker voksen fisk nær kysten, ikke vil få noe å fiske på etter 1976.

En annen sak er forøvrig at rent utbyttmessig er det jo urasjonelt å ta opp fisken når den er 1 kilo når en kan vente til den er blitt 6-7 kilo, og på den måten kunne mangedoble utbyttet.

Hvis denne katastrofale utvikling får fortsette i samme trend, vil den rive vekk fundamentet som det nordnorske samfunn er bygd på. En skal huske at i et fylke som Finnmark lever 30 % av befolkningen direkte av fiske, i tillegg kommer alle de som er indirekte avhengig av fiske i private og offentlige servicevirksomhet, slik at det er ikke urealistisk å anta at 60-70 % av Finnmarks befolkning er avhengig av at næringsgrunnet i sjøen holdes oppe.

Men det viktigste er dog at med den proteinkrise vi har i verden i dag, tåler vi ikke en uttapping av fiskeressursene.





Hålogaland Teater og nordnorsk dialekt på scenen

Hålogaland Teater har valgt å spille „Fru Carrar's gevær“ av Bertolt Brecht på nordnorsk dialekt.

Stykket er oversatt fra tysk direkte til nordnorsk, og også med tanke på at det skal spilles i Nord-Norge.

Som de fleste vil huske var „Det e her æ høre tel“ det første reine forsøk teatret gjorde for å innføre dialekten som scenespråk. Vi har fått et utall av positive reaksjoner på det. Folk er veldig opptatt av at språket, og hele den kultur som språket representerer, blir tatt vare på.

Språket er en viktig del av oss. Det er noe av det første vi lærer. Vi vokser opp med det, og bruker det daglig hele livet for å gi uttrykk for oss selv.

Hvis noen forteller oss at språket vårt er noe mindreverdige, at det er latterlig, eller ikke fint nok, da er det ikke bare vold mot språket, det er også en undertrykkelse av de mennesker som snakker det. På samme måte er dialektene en grunnleggende del av selve kulturgrunnlaget på et sted. Ved å holde dialekten nede, hindrer man denne kulturen i å utfolde seg. Det har skjedd ofte i norsk historie — f.eks. i dansketiden, da bondestanden ble hindret i å kjempe for sine politiske rettigheter, fordi de ikke kunne det danske språk, som var det offisielle embetsmannsspråk.

Derfor er det absolutt nødvendig for Hålogaland Teater, når en skal ta opp landsdelens problemer, å gjøre det på landsdelens eget språk.

Men, det melder seg problemer når dette skal utføres i praksis. Hittil har vi snakket om den nordnorske dialekten i entall, men det faktiske forhold er vel at det finnes et utall av dialekter i landsdelen. Samtidig er det sterke likhetspunkter mellom de forskjellige variantene. For oss som skal forvalte et scenespråk, er det viktig å ta stilling til hvordan vi bruker dialektene.

En ting vil vi slå fast — vi vil ikke gå inn for en såkalt nordnorsk normal, eller på andre måter prøve å normalisere de nordnorske dialektene til *en* dialekt. Det ville være språkundertrykkelse på nytt igjen.

Samtidig stilles vi overfor et valg om hvordan vi skal



snakke. Det er et meget vanskelig valg, og foreløpig har vi løst det ved at vi velger å bruke en dialekt som ligger nært opp til det stoff vi behandler.

I „Fru Carrar's gevær“ er hovedpersonene en fiskerfamilie. Vi prøver derfor å hente uttrykk, språkmelodi og vendinger fra „yttersia“, fra de distriktene der fiskerne bor og virker.

Eller et annet eksempel: Skal en skuespiller fremstille en bymann, må han snakke en noe annen dialekt, enn han som fremstiller en fisker fra „yttersia“.

På denne måten tror vi at vi kan yde dialektene rettferdighet. Men, når de fleste skuespillerne kommer sydfra, må de lære seg dialektene i hvert enkelt tilfelle. På mange måter er det en fordel, men samtidig stiller det svært store krav til den som skal være språkkonsulent i det enkelte tilfelle, og likeens til skuespillerne som må lære seg en ny måte å uttrykke forskjellige situasjoner på.

Vi har her prøvd å antyde noen av de problemer og de valgets kvaler vi stilles overfor når vi skal praktisere et scenespråk med forankring i nordnorsk hverdag. Men vi mener dette er en diskusjon som ikke bare skal føres på Hålogaland Teater. Dette er i høyeste grad en sak for befolkningen i Nord-Norge. Vi vet at dette interesserer — det viste de mange skriftlige og muntlige henvendelser vi fikk etter „Det e her æ høre tel“.

Vi trenger hjelp til å utvikle denne viktige delen av teatrets virksomhet, og de som ønsker å bidra til dette, må gjerne kontakte oss. Skriftlig eller ved samtaler — vi skal holde alle dører åpne.



Vår egen virkelighet.....

Klaus Hagerup

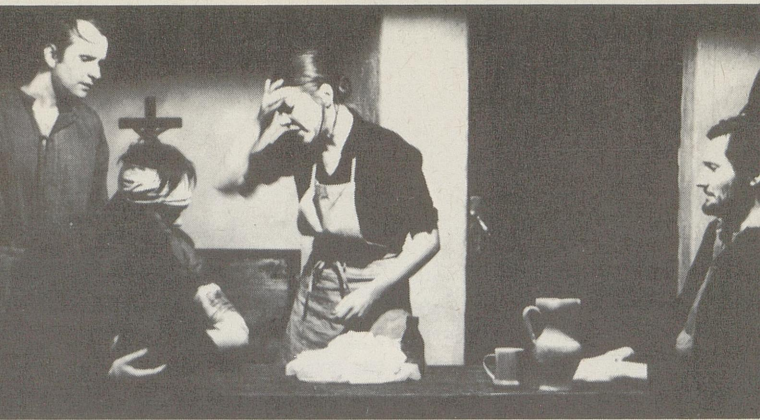
At Hålogaland Teater er på beina fremdeles er litt av et under synes vi selv, men jeg skal ikke benytte sjansen til å skryte av alle vanskelighetene våre, men isteden si at: Her er vi igjen, og det håper vi å fortsette med.

Den forestillingen vi spiller i kveld er på mange måter en fortsettelse av det vi tok opp i „Det e her æ høre tel“: Som i „Det e her æ høre tel“ så tar vi opp problemer som dere kjenner, vi har liten sjanse til å lure noen med „kunst-en“ vår. Dere vil selv vite om det dere ser er sannhet eller ikke.

Mange av dere har bedre kjennskap enn vi til hva utenlandske trålere som Pickenpack har stelt til ute på fiskefeltene, det vi forsøker å lage en teaterforestilling av har mange av dere kjent på kroppen. Hvorfor lager vi teater av det alle kjenner til fra før? Den mottakelsen vi fikk for „Det e her æ høre tel“ fortalte oss at det kan være viktig og nødvendig å forsøke å lage teater av den virkeligheten som omgir oss, og at livet som folk møter det til daglig kan være like så spennende og underholdende som noen komedie om noen millionærer i Paris. De fleste reaksjonene vi har fått bortsett fra enkelte avisledere (se annet sted i programmet) har fortalt oss med all mulig tydelighet at den virkeligheten folk helst ville se fra scenen det var deres egen virkelighet.

Og en ting er i alle fall sikkert: Både „Fru Carrar's gevær“ og „En rapport fra Stordjupta“ har en sann bakgrunn. Den spanske borgerkrigen var en fryktelig sannhet for det spanske folket, og den spanske fascismen er fremdeles en uhyggelig realitet. Men like sant er det at det folket kjempet mot Francos diktatur og det er også en sannhet at de gjør det fremdeles.

På samme måte er det vel ingen, kanskje med unntak av noen trållerredere og enkelte kommandørkapteiner og kanskje noen politikere som er i tvil om at utenlandske trålere med *vitende og vilje* har rasert garnlenker for å tilvinge seg fiskefeltene. Men like sant er det at det finnes mange folk som kjemper mot disse herjingene. Og det er



sant at fiskerne på Senja og i Vesterålen får mye støtte. Vi vil gjerne være med å dokumentere disse sannhetene: at urettferdigheten finnes og at folket alltid har tatt opp kampen. Vi tror at noe av Hålogaland Teaters eksistensberettigelse ligger i å vise hva som skjer i landsdelen. Vi tror at hvis Hålogaland Teater skal få en profil, så må det bli en profil folk kan kjenne igjen.



Turnéplan

Søndag	10. februar	Tromsø, <i>premiere</i>
Søndag	24. februar	Hatleng
Mandag	25. februar	Lyngseidet
Tirsdag	26. februar	Olderdalen
Onsdag	27. februar	Skjervøy
Torsdag	28. februar	Storslett
Fredag	1. mars	Burfjord
Lørdag	2. mars	Alta
Lørdag	9. mars	Senjehopen
Søndag	10. mars	Husøy
Tirsdag	12. mars	Rossfjordstraumen
Onsdag	13. mars	Vangsvik
Torsdag	14. mars	Gryllefjord
Søndag	17. mars	Narvik
Mandag	18. mars	Storsteinnes
Lørdag	23. mars	Lundenes
Søndag	24. mars	Bjarkøy
Tirsdag	26. mars	Harstad
Onsdag	27. mars	Myre
Torsdag	28. mars	Sortland
Fredag	29. mars	Straume
Lørdag	30. mars	Svolvær
Søndag	31. mars	Stamsund
Tirsdag	2. april	Melbu
Torsdag	4. april	Finnfjordbotn
Fredag	5. april	Brøstadbotn

Dersom ikke annet er opplyst, spilles forestillingen kl. 20.00
Forandringer i turnéplanen forbeholdes.





Sluttsang

I Spania va det generala
i Spania blei et folk slådd ne
i Spania fekk dem høre tala
om lov og orden, ro og fred.
Vi så fascismen vise ansikt
de store kjempa mot de små
Men fru Carrar i Andalusia
Ho snakke et språk, vi kan forstå.

Og vi som slåss mot andre makter
Vi kjempe no før våres hav
Vi ser ei fremmen makt som slakte
Og vi spør: Kor blir fesken av
Vi ser at havet no blir plyndra
de store stjæl ifra de små
Men folk i Gryllefjord og Husøy
dem snakke et språk vi kan forstå.

Klaus Hagerup